

Els records d'en Vicenç Badia i Santamaria, excel·lent músic mataroní, ens introdueixen en el món de la música del Mataró d'abans i després de la guerra civil i, més concretament, en la música lleugera. La situació particular dels músics, la formació de les primeres orquestres i, sobretot, l'aparició dels VERDS i dels TITANS, conjunts força importants en el seu moment, hi queden perfectament reflectits.

## ORQUESTRES I ORQUESTRINES. LA MÚSICA LLEUGERA A MATARÓ (1920-1960)

Mataró, abans del 1936, era una bassa d'oli quant a moviment musical, sobretot considerant que professionalment no donava per viure'n, encara que sempre podia existir una excepció. Després del 1939 va ésser diferent.

Al Cine Clavé, durant els anys vint, en les sessions de cinema mut actuava un quartet que el formaven dos violins, Bartrons i Roig, Roca al contrabaix, i el mestre Enric Torra, que tenia com a ajudant l'Emili Casas —*Casets*— al piano. Jo acompanyava la meua mare les poques vegades que tocava d'anar al cine, amb l'obligació de llegir-li els textos subtitulats; si m'hi negava, no hi havia cine. I quedava meravellat amb la música del quartet. D'aquestes sessions —jo tenia nou o deu anys— va venir la meua inclinació per tocar el violí.

Dues germanes meves formaven part de l'Orfeó Mataroní i van poder pressionar el seu director, Mn. Molé perquè, quan només tenia set anys, m'acceptés en el grup de veus blanques i que, de pas, em donés lliçons de solfeig. Era l'any 1921-22.

A la mateixa edat vaig ingressar a Santa Anna, on, després de passar-me un any amb l'*hermano* Francisco, a la classe següent vaig poder entrar de cantant a l'escolania del col·legi, dirigida pel Sr. Fors, magnífica persona, qui també intentava de familiaritzar-se amb el solfeig. Malgrat d'ésser un pèssim estudiant, me'n vaig sortir.

I arribem als onze anys i comunico al meu pare que em decanto pel violí. Els dos possibles mestres de l'instrument eren els senyors Ramon Bartrons i Josep Castells. El primer, com ja he dit, actuava al Clavé. El segon al Cine Modern i, a més, era mestre a l'Acadèmia Musical Mariana.

A l'Acadèmia ensenyaven sense pagar i fins i tot facilitaven l'instrument si algun deixeble demostrava condicions. Però el meu pare va creure que amb el Sr. Bartrons, per lliure, la cosa aniria millor i va comprar-me un Tres Quarts, amb el seu arquet i el corresponent estoig. I vaig començar a passar l'arc. Per cert que el veïnat va poder constatar que un aprenent de violí és el pitjor veí.

A l'època, existia a Mataró una Banda Municipal que havia format el mestre Agustí Coll i Agulló comptant amb músics amateurs; tots es dedicaven a un ofici determinat o treballaven a la fàbrica. La Banda era recolzada per elements que havien sorgit de dues o tres formacions orquestrals, com *Els Vilas*, *Els Tells* o d'altres.

Però el grup Banda auspiciat per l'Ajuntament va tenir contraris, que es transformaren en la Banda Clavé. Si mal no recordo, de la part comercial se n'ocupava el pare Bartrons i hi actuaven dos clarinetistes, el senyor Cabanes i el senyor Sala; el primer, de dimensions físiques descomunals, a diferència del segon, tot el contrari.

L'opció més desitjada en les festes de carrer era de poder amenitzar la *serenata* amb la Banda Municipal. Quan materialment no s'hi arribava, actuava la Banda Clavé que, per més reduïda, resultava també més econòmica.

L'existència de la Banda Clavé va ésser curta; en canvi, la Municipal continuà, i durant els anys de la Dictadura de Primo de Rivera va ésser objecte d'una gran transformació. A l'Ajuntament de l'època hi figurava el senyor Spà, persona molt afeccionada a la música i amb força empena. Va convocar oposicions a la Banda Municipal de Mataró amb condicions econòmiques molt acceptables i, a càrrec de l'Ajuntament, va adquirir l'instrumental, fabricat per la firma *Coorn* i importat dels Estats Units. La plaça de director la va guanyar un tal Gàlvez Bellido, mestre de violoncel, que actuava a Barcelona amb l'Orquestra Pau Casals o al Liceu, no ho sé segur. Entraren també a la Banda elements ben preparats de Barcelona, València, Reus, etc. I s'aconsegüí una agrupació digna. Però el canvi gairebé immediat de la situació política va fer que els mataronins no poguéssim escoltar i gaudir del resultat d'aquella empresa. Durant la República es va aguantar la Banda sota la batuta del mestre Llorà, mataroní, clarinetista d'aquella gran formació, i excel·lent mestre, que també s'ocupava de la Secció de Música de l'Escola Municipal d'Arts i Oficis.

Els qui ens trobàvem estudiant violí amb mestres locals teníem una dèria, frisàvem per rebre lliçons d'algun professor, primera sèrie, de Barcelona. Recordo que en Joan Tutó va rebre'n d'en Guerin, en Jaumà, que ja tocava en un tercet al cine mut del Modern, substituïnt en Castells, estudiava amb en Costa, i jo vaig fer uns cursos amb el mestre Constans. L'elecció del meu mestre va ésser perquè estava domiciliat al carrer de la Princesa, a la vora de l'estació de França, fet que permetia de poder cronometrar l'horari —sortosament aleshores els trens eren més puntuals que ara— ja que, com tots els altres afeccionats a la música i actuant amateurs, havia de compaginar l'estudi amb la feina, en el meu cas l'aprenentatge de fuster.

En desaparèixer el cinema mut es crearen diverses agrupacions influenciades per la música de jazz. L'any 1929, als quinze anys, vaig debutar a l'Ateneu Obrer, al carrer de Bonaire, a la sala de festes que encara està en peu. Al piano actuava en Vila, que treballava a la fàbrica, igual que en Fadó, trombó, en Verdalet, saxòfon, i en Casanovas, que tocava una tuba, eren del ram de l'aigua. El *jazzband* el tocava el Domenich, xofer dels Tints Marshall, avui desapareguts, del carrer de fray Lufs de León. A la trompeta en Canals, pare del mestre Josep Canals.

No cal dir que el violinista de la ROYALTY, aquesta era el nom de l'agrupació, era jo mateix.

En aquell moment, a Mataró, era important l'Orquestra-Cobla ILURO, que regentava en Joaquim Godó, fiscornista excel·lent, procedent de Castelló d'Empúries. Com a cobla disposava d'un solista tenora, en Rusell, que si mal no recordo era de Llagostera. També formaven part de la cobla en Paulí, músic molt conegut avui arreu de Catalunya, i en Sagrera, que després va estar molts anys a la Principal de la Bisbal. L'Orquestra-Cobla ILURO, com altres agrupacions del mateix estil, algunes encara existeixen avui amb certes variants, era una formació ideal per a festes majors. Podia mantenir la presència de figures perquè estava organitzada cooperativament. Mentre va mantenir el nivell artístic va anar fent, però per desercions dels caps de fila, primer tenor, primer tiple i d'altres, va decaure, la continuació es va malmetre i ja no va ésser possible de continuar.

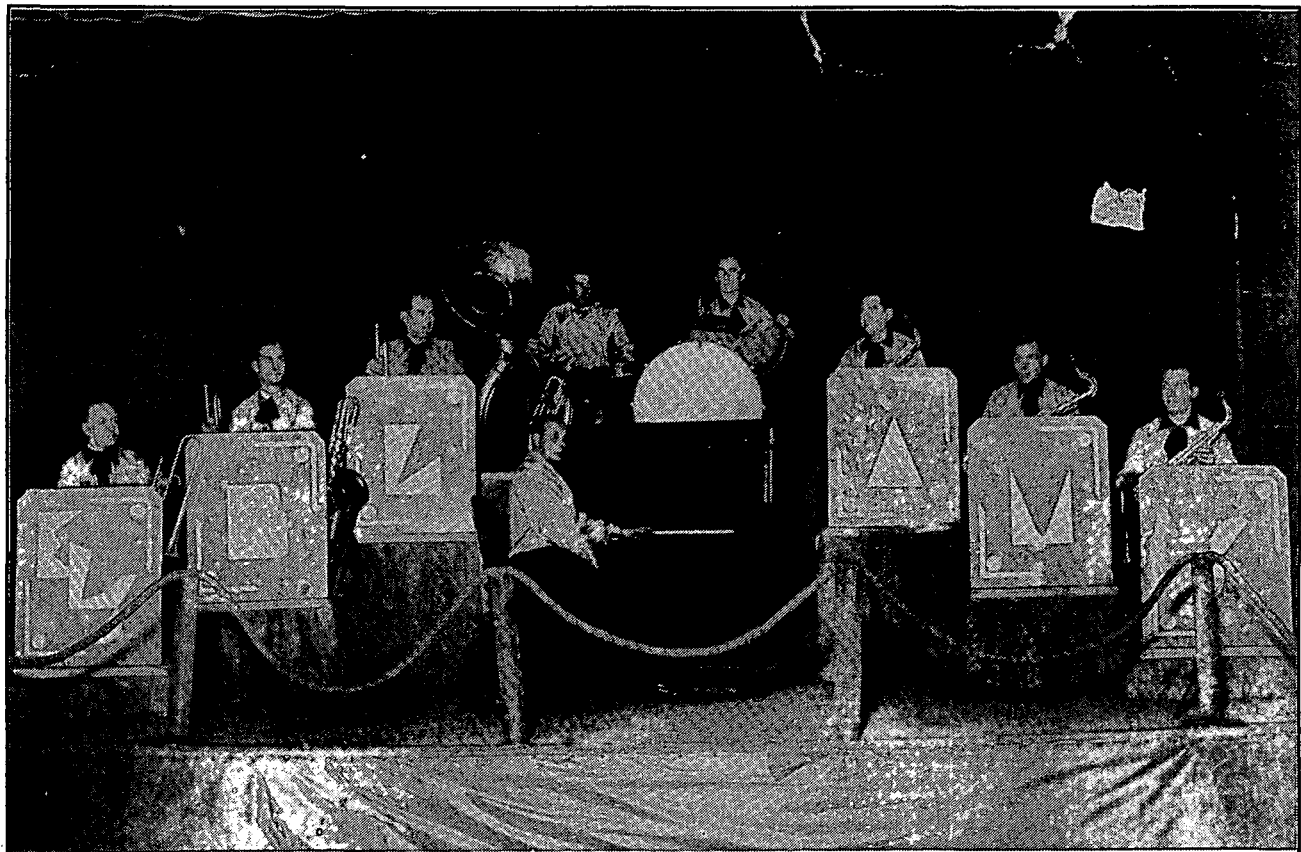
Un dels components de la ILURO era en Josep Casanovas, procedent de Vic, que tocava el contrabaix. Va ésser contractat perquè era un músic molt popular a la comarca de Vic i perquè disposava d'uns recursos molt adients per animar la música dels envelats. No va esperar que la ILURO s'apagués del tot i, junt amb els seus fills Amadeu i Manuel, va formar una orquestrina, l'ORIENTAL JAZZ. Les orquestrines eren agrupacions reduïdes, formades llavors amb set components.

I es van presentar amb americana verda, confeccionada amb panyo de billar, d'aquí el nom ELS VERDS.

En Manel tocava el *jazzband* —avui en diríem la bateria— demostrant grans condicions i sobretot explotant la seva gran comicitat. L'Amadeu, format a l'Acadèmia Musical Mariana, tocava el violí. En Joan Casas era el trompeta; al cap de poc temps va ingressar als Escolans de Sant Sadurní d'Anoia i fou substituït per un tal Coq. L'Escarpenter tocava el saxòfon.

Ben aviat ELS VERDS es transformarien en professionals per tal de poder atendre la gran demanda d'actuacions, gràcies a la popularitat que anaven adquirint.

Al piano de la formació desfilaren en Masuet, que abandonà la música per la carrera d'advocat, l'Enric Torra, en Fossas, en Pons, gendre del mestre Galf del carrer de Sant Antoni, en Bombi, i possiblement algun altre que no recordo. Per les altres places passaren també infinitat d'elements.



ELS BLAUS - 1930? - J. Pou, V. Badia, Tapioles, Oller, F. Albareda, Massó, Escarpenter, I. Miracle, E. Clariana.

Transformat el grup en orquestra típicament de jazz, abans del 1936, ja incorporava *trío* de metall. Aleshores la formaven en Pau Francès i en Lluent, trompetes; en Manel Casanovas al trombó; l'Amadeu Casanovas, en Joan Vilà i en Josep Soler, saxòfons; al piano en Pons, a la bateria en Miquel Gallego i en Josep Casanovas —en Pepet, que comercialment portava el grup— al contrabaix.

A Mataró, però hi havia també altres grups. ELS DANDYS era un conjunt format a l'entorn d'en Mariano Agustí; el violí i el bateria, en Vidal i en Riera, respectivament, eren del Masnou; tots els altres components eren mataronins. Artísticament quedaven molt bé, però el públic els trobava funerals perquè vestien de negre i preferia la música més alegre d'altres grups.

El violinista ja veterà Joan Mach agrupà el trompeta Seraff, el saxofonista Astor i el trombó Pou —qui també formava a la Banda Municipal— i junt amb en Pla a la bateria, al piano en Joan Mach, fill seu, i de contrabaix en Calvet —un carter jubilat que havia tocat el violoncel en el *trío* del cine mut del Modern— presentà la SINFONIC JAZZ. Per assegurar la vistositat de l'uniforme, de manera similar a ELS VERDS, es feren confeccionar americanes de color vermell.

Francisco Albareda, familiarment en Paco, capitanejava ELS BLAUS. El seu uniforme no era pas una americana, era una brusa blava. Pels BLAUS desfilaren quasi tots els músics de Mataró. Com a fixos comptava amb en Tapiola —un trompeta de la Banda Municipal molt competent,— i en una temporada que hi vaig col·laborar hi havia el senyor Rius, excel·lent clarinetista que hi alternava amb el saxòfon. En Paco era molt popular per haver estat el darrer pianista que, ajudat d'un bombo, amenitzava els balls de la Constància, més tard cine Clavé.

He de recordar també l'estada a Mataró d'en Josep M. Tarridas, fill de Sant Pol, que tocava el piano i el violí i, a més, la tenora a la cobla Llevantina de Calella. Va fer el servei militar —no recordo l'any exacte— a la caserna de Mataró, situada a l'indret que avui ocupa l'avinguda Jaume Recoder. Feia aquella classe de servei a la Pàtria *de quota*, o sigui, pagant, i per tant podia atendre els compromisos de la Llevantina i donar-se el gust de menjar al restaurant de l'Estació i, de pas, amenitzar al piano algunes vetllades que organitzava per a les seves amistats la propietària del restaurant, per cert senyora de molt bon veure. En aquella època va compondre la sardana *Melangia*, molt coneguda entre el personal sardanista. Amb el pas-doble de fama universal *Islas Canarias* ha batut rècords en els fulls



ORQUESTRA LONDON JAZZ - 1925? - Català, ?, Joaquim Casas Busquets, Jaume Rey, Baldomer Aymà, Miquel Gallego.

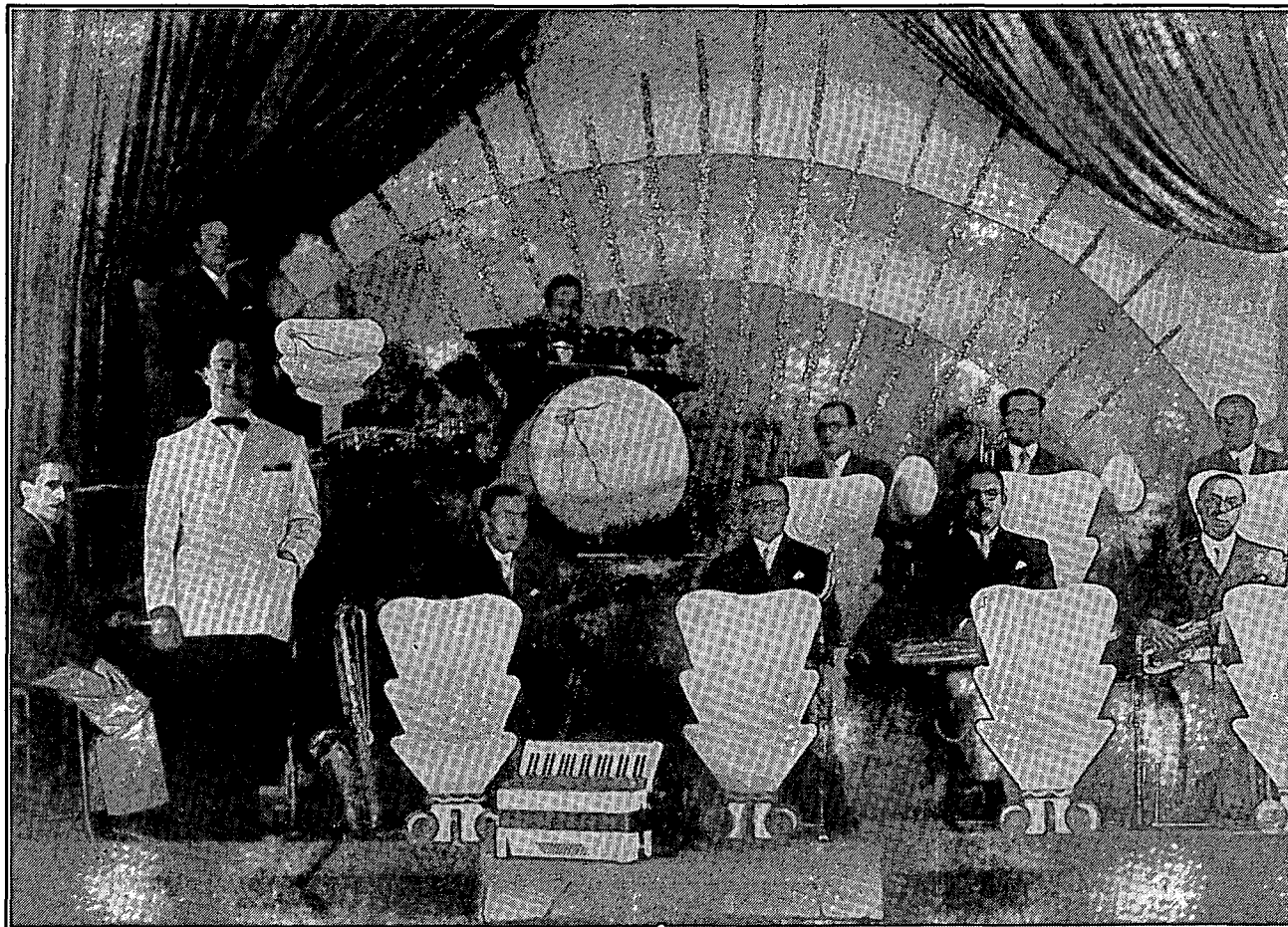
de liquidacions de la Societat General d'Autors, i no solament això, sinó que a les mateixes illes fou homenatjat per la Diputació, gaudint d'allotjament i despeses pagades. Com que no tenia un pèl de tonto, va compondre també *Noches de Andorra*, per cert orquestrada amb instruments de cobla, però al principat pirinenc no es van donar per assabentats. També compondré una sarsuela en tres actes sobre un tema de Francesc Rosetti, escriptor i poeta, fill de Malgrat i resident a Mataró, molt significat literàriament i políticament a la ciutat, abans del 1936. L'obra fou estrenada a Malgrat, dirigida pel mateix autor, i muntada amb la col·laboració de l'Agrupació Lfrica del Casal Mutual de l'Aliança de Mataró.

En Joaquim Casas i Busquets que tocava el violí —també va tocar el saxòfon a la Banda Municipal—, amb en Català al piano, en Jaume Rei —reiet— trompeta, l'Aymà transportista que intentava de fer sonar un saxòfon, un foraster —penso que vingut de Lleida— amb el trombó, i en Miquel Gallego amb el *jazzband*, formaren la LONDON JAZZ. En Miquel Gallego amb un embut —la megafonia de llavors— cantava tangos i feia el que podia; ell es creia en Carlos Gardel. Vaig

escoltar el debut de la LONDON JAZZ a la serenata del carrer de Milans. Recordo que en Joaquim Casas, en l'època d'aprenents i formant colla d'amics, havia vingut a casa i amb el meu violí ens delitava amb el vals de *Molinos de Viento*, demostrant que estava més endavant d'estudis que jo mateix.

En Català portava la direcció comercial de la LONDON JAZZ i disposava del Canaletes com a quarter general.

El bar Canaletes era un lloc molt adient per centrar qualsevol activitat de Mataró i comarca. També hi anava, més ben dit, no se'n movia, en Casabella, conegut habitualment com en Fogonini. Vivia a la muralla de Sant Llorenç i es dedicava a la fabricació artesanal de fogons de fang; d'aquí el motiu de *Fogonini*. En Casabella tenia nocions musicals i de tant en tant conjuntava un grup i s'atrevia a tot. Sempre avisava un tal Lagunas que tocava el violí, per cert un instrument reparat per ell mateix utilitzant cera per tapar les esquerdes i que no li sonava. En *Fogonini* tocava el contrabaix de tres cordes i, com que anava molt mancat de recursos, suplia la corda del mig amb un cordill gruixut, de manera que, de tres, només en sonaven dues.



ELS VERDS - 1944-45? - Josep Casanovas, Miquel Gallego, Joan Casas, Alfons Ramirez, Manuel Casanovas, Simó Comas, Vicenç Badia, Amadeu Casanovas, Joan Tutó, Josep Soler.

D'en *Fogonini* se'n podrien explicar moltes anècdotes. Estava relacionat amb el moviment dels Cors de Clavé i fins i tot em penso que n'havia dirigit algun. En certa ocasió se li presentaren els components del Cor d'una població veïna i li demanaren si, per casualitat, tenia algun vals per a les pròximes caramelles, ja que coneixien la facilitat que tenia de compondre cançons corals satíriques; però el van trobar desprevingut. Emperò, de seguida els preguntà a quina hora s'entornaven i, en saber l'horari, els respongué *passeeu que ja us en tindrè una de preparada*. Era, sens dubte, un compositor fructífer.

Un fill d'en *Fogonini*, li deien en Nini, tenia el defecte de no tenir joc als braços. Però, tot i amb aquest inconvenient, tocava el piano, sense saber música, d'oïda, per a l'Esbart Dansaire del Foment de la Sardana, que dirigia en Fradera. Aquesta institució tenia el seu estatge a la Riera, a l'immoble avui ocupat pel Banc de Sabadell, fins que els de la *Unión Patriótica* els van desallotjar. Després va passar al carrer Nou, al local de la Societat Artístic-Literària, SAL, avui ocupat per la llibreria Robafaves. Més tard va ésser pianista a la Societat Iris. Es coneixia

tots els ballets de memòria. Els aprenents de sardanistes li demanaven sardanes a mida, o sigui, que improvisava els curts d'acord amb la xifra que li indicaven i feia el mateix amb els llargs; ell anunciava *vaig a tocar una sardana marca 'Fogonini'*.

Els músics disposàvem d'un sindicat que no tenia cap color determinat. El president era el Sr. Albert, un gran afeccionat a la música que, poc o molt, coneixia el pentagrama i a més tocava la flauta; es dedicava a representacions i sempre estava a punt per anar a tocar la flauta allà on el contractaven, sobretot a les cerimònies religioses de les esglésies. Per reunir la Junta del Sindicat ho tenia molt clar; els components sabien que no hi mancava una botella de cava i un platet de pastes. Com a president tenia cura que mai no hi faltés i, en conseqüència, de la Junta no faltava mai ningú. El Sr. Albert era una persona molt simpàtica i altruista.

Recordo que com a secretari hi vaig trobar en *Fugonini*, en Casabella pare. Tenia treballs per llegir l'acta de la reunió anterior. En una ocasió, en arribar al final d'un foli que s'acabava amb ... *para...*, el

temps de tombar el full no es recordava del final de l'anterior i tornava a repetir ... *para...* (l'acta era escrita en castellà), fins que l'Andreu, un membre de la Junta molt bromista, va dir-li: *Para Nini, para !*. Anècdotes com aquesta reflectien la vida sindical dels músics de Mataró; els joves ens ho passàvem molt bé.

Abans del 1936 tant la Societat Iris com l'Ateneu tenien agrupacions corals, amb cantants i acceptables solistes, i per tant podien interpretar representacions líriques, amb preferència sarsueles. A l'Ateneu pogueren comptar amb la presència del mestre Vilaró, i el conjunt, sota la seva direcció, fou molt acceptable. Més tard, per problemes entre els dirigents, la meitat del grup junt amb el mestre Vilaró van ingressar a la Societat Iris. Llavors es féu càrrec de la direcció dels qui es varen quedar a l'Ateneu el jove Antoni Díaz Conde, que feia molt poc que havia acabat els estudis musicals, piano inclòs, a l'Escola Municipal de Música de Barcelona.

Aquí vull recordar la cloenda del curs d'Antoni Díaz Conde, que va ésser un esdeveniment molt brillant, un concert de piano a quatre mans, acompanyat per la Banda Municipal de Barcelona, dirigida per Lamotte de Grignon, al Palau de Belles Arts, edificació construïda quan l'Exposició de Barcelona de 1888 i que ocupava el lloc on avui hi ha els Jutjats Municipals, a l'actual passeig de Lluís Companys de Barcelona. Al piano Antoni Díaz Conde

i J. Vicens, fill i nét dels coneguts compositors de sardanes; el seu pare vivia a Malgrat.

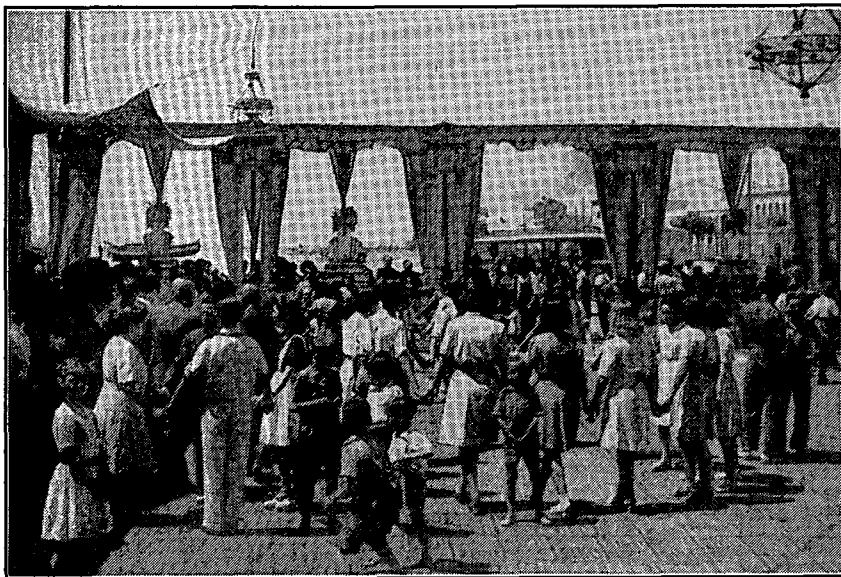
Vulgues que no, en aquests records, ens hem de referir sempre a l'abans de 1936 i al després de 1939. A partir d'aquesta darrera data continuarem el moviment dels músics mataronins, que durant els anys de guerra, majoritàriament, anaren a parar a múltiples indrets de la geografia espanyola, la major part ingressats en formacions musicals de caràcter militar.

Després de la guerra, ELS VERDS foren els primers interessats a refer la seva formació; recordem que abans de 1936 ja eren professionals. El local de l'Ateneu, i en particular el cafè, ja el regentava el Sr. Alemany, pare, qui també es féu càrrec de la sala de ball. Un dels seus fills, en Bartomeu, es va ocupar d'aquesta darrera activitat; va batejar la sala amb el nom de Fantasio i es va posar d'acord amb l'Amadeu Casanovas per organitzar l'orquestra. Casanovas anava reclutant la gent que es reincorporava a casa i al cap d'un cert temps ja existia un grup que podia actuar com a orquestra. Al piano hi figurava l'Antoni Díaz Conde, que ocupava la plaça de l'Antoni Pons, que malauradament no va tornar.

ELS VERDS tornaven a comptar com a orquestra i gaudien de la popularitat d'abans. Aviat es varen posar d'acord amb el Sr. Parera que explotava



ELS TITANS - 1942-43? - Josep Cabruja, Enric Serra, Joan Casas, Joaquim Roig  
Emili Casas, Miguel Jiménez, Vicenç Badia, Ramon Bartrons, Juli Torra.



Dues vistes d'una audició de sardanes dins al Tívoli instal·lat a la platja.



el Salón Tívoli, al carrer de Bonaire i recentment enderrocat, on tenia instal·lats uns billars que en aquell moment no eren rendibles, i el Tívoli es transformà en sala de ball, amb els ressuscitats VERDS. No cal dir que de seguida el Fantasio notà la competència.

També en aquell moment va venir a Mataró, a conseqüència de la situació, desplaçat de la capital, en Miquel Jiménez, treballador de Fecsa (llavors Eberdia Elèctrica). A Barcelona havia tocat la bateria en un dels conjunts amateurs de solera, que actuava quasi a diari en un conegut local de l'avinguda Mistral. Jiménez, persona oberta i amb virtuts de mundologia, que demostrà més tard a casa nostra, va conjuntar tots els elements que es trobaren sense guia quan ELS VERDS deixaren el Fantasio. Va agrupar en Cases —Casets— pianista, que ja recordem del cine mut al Clavé, els senyors Bartrons i Roig, també de la mateixa procedència, el primer alternant amb el

violí i el saxo i el segon amb el trombó de vares, en Joan Casas, trompeta, que uns anys més tard es traslladà al Brasil i va incorporar un tal Isidre Miracle, que tocava el saxòfon tenor. Quan el grup es trobava assajant, en Jiménez, que ja hem dit que no dormia, ja tenia emparaulat el grup amb la direcció del Fantasio, l'antic Ateneu. Som als anys 1940-1941; el grup només tenia sis elements, i quan jo retornem a Mataró m'ofereixen de participar-hi, serà l'orquestra ELS TITANS, recent formada i a punt de debutar, era l'estiu, en un tívoli aixecat a la platja al costat del restaurant Dimas, llavors situat més enfront del carrer de Sant Antoni i més a prop de la via del tren. El tívoli l'havien aixecat la Peña Unitex i *el petit* (en Ramon de Can Dimas). ELS TITANS varen acabar l'estiu alternant amb concert a la terrassa del restaurant i amenitzant el ball a l'interior del tívoli. En començar la temporada d'hivern, ELS TITANS passaren al Fantasio i, en poc temps, consolidaren la competència musical.

I ja tenim la rivalitat entre el Tívoli i el Fantasio i entre ELS VERDS i ELS TITANS. El jovent

la va viure amb gran satisfacció i les vegades que actuaven conjuntament les dues formacions musicals eren, de segur, èxit de taquilla.

ELS TITANS arribaren a tenir una formació amb nou o deu elements; més tard es transformaren en cobla i aleshores, forçosament, van ésser onze. S'hi varen anar incorporant en Juli Torra (saxòfon), l'Esteve Roldós (saxòfon-violí), en Miquel Hernández (trompeta) i en Joan Cabruja (contrabaix), entre d'altres. Vaig portar la direcció dels TITANS des del seu començament fins que vaig ingressar, també com a director, als VERDS, l'any 1942-43. Aquesta darrera formació era llavors sol·licitada arreu de Catalunya i els ingressos econòmics aconsellaven el canvi.

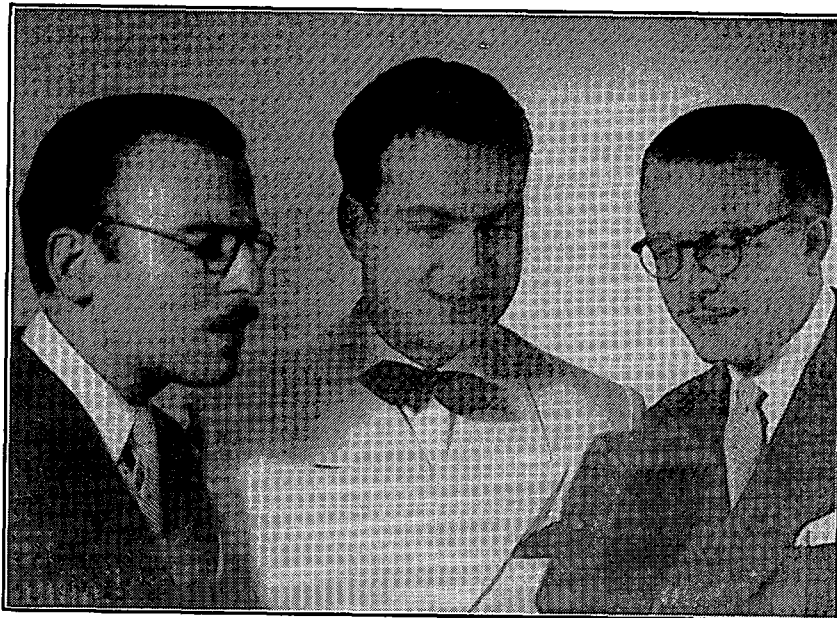
Als VERDS vaig trobar en Simó Comas al piano —de vailets ja havíem intentat de formar un conjunt que no va arribar a cap, ja que érem massa

ELS VERDS, 1944-45.

Trio vocal: Joan Tutó, Vicenç Badia, Amadeu Casanovas.

joves—, l'Amadeu Casanovas, en Joan Tutó i en Josep Soler, saxòfons i violins, l'Alfonso Ramfrez —de Calella— i en Joan Casas, trompetes, en Manel Casanovas, trombó, en Josep Casanovas —el fundador dels VERDS, pare de l'Amadeu i d'en Manuel— amb el contrabaix, i a la bateria en Miquel Gallego. Uns anys després ELS VERDS es transformaran en cobla, incorporant elements forasters per mor dels instruments necessaris per tocar sardanes.

Al Mataró dels anys quaranta bons mestres actuen a la Sala Cabafes, com a directors. Hi trobem primer el mestre Vilaró, després l'Enric Torra i, més endavant, l'Honorat Vilamanyà. El mestre Vilamanyà, de Ripoll, vingué a Mataró per fer-se càrrec de la Banda Municipal que, amb ell, aconseguí la seva darrera bona època.



I continuant amb les agrupacions musicals ara toca de parlar de BADIA Y SU RITMO, de la qual vaig ésser protagonista, després d'abandonar per raons de treball la meua col.laboració amb ELS VERDS. Amb els germans Joan i Juli Torra, en Ramon Botey,



BADIA Y SU RITMO, 1947-48.. Drets: Miquel Gallego, Ramon Botey, Vicenç Badia, Joan Cabruja i Joaquim Arabía, Asseguts: Miquel Hernández i Joan Torra.



en Joan Cabruja i en Ramon Esperalba sorgí la *BADIA Y SU RITMO*, que, malgrat tot, també vaig haver d'abandonar per excés de compromisos.

Tot i amb això, al Casal Mutualista, que havia adquirit el local de la Societat Iris, al carrer de Bonaire, vàrem crear l'*ORQUESTRA CASAL*, que tenia al seu càrrec les manifestacions líriques de l'entitat. Jo mateix era el director de la coral i de l'orquestra, que era incrementada segons les necessitats de la representació. La coral ja existia des de feia temps, agrupada pel mestre Domènec Rovira (director de la Banda Municipal i també de l'Acadèmia Musical Mariana, al Foment, mort molt prematurament), i actuava sota el patrocini de les autoritats culturals de l'època. Més tard se'n féu càrrec l'Eduard Domènech i, abans d'ingressar jo mateix al Casal, encara actuà com a director Francisco Grasetes.

Els darrers anys quaranta, o els primers cinquanta, no ho recordo bé, al Regiment militar de guarnició a Mataró —a la caserna del carrer de Sant Feliciano, espai que avui ocupa l'avinguda Jaume Recoder— hi figurava una banda de música, dirigida per un oficial músic força destacat, de nom Pedro Pirfano. Era un músic molt complet que, a més, cantava amb veu de tenor molt acceptable i que actuà com a solista amb *ELS VERDS*.

De la banda militar de música sorgí una orquestra, que, com que tots els seus components eren andalusos i, en preferència, malaguenys,

s'anomenava *LOS BOQUERONES*. Alternava al Casal Mutualista amb *BADIA Y SU RITMO*.

Més tard Pedro Pirfano va ésser promogut com a Músic Major, amb grau superior, figurà com a mestre dels Cors de l'Exèrcit i guanyà la plaça de director de l'Orquestra Simfònica de Bilbao.

I per acabar voldríem deixar constància d'un músic de vàlua, que actuava al Mataró d'aquella època. Parlem del mestre Joan Tutó i Difent. Encara que el trobem en una orquestra com *ELS VERDS*, dedicada a música comercial, destacava com a gran violinista, d'una sensibilitat artística poc corrent. Amb l'Amadeu Casanovas (violí), en Lluís Carbó (violoncel) i en Josep Soler (viola), va fundar el *QUARTET TUTÓ*, conjunt que malgrat el curt temps que va durar, va deixar constància de la seva qualitat per la música de cambra que interpretava. Recordem alguna magnífica actuació d'en Tutó com a solista en concerts acompanyat d'orquestra gran. Fou un artista amb una dicció de l'instrument poc corrent, que llastimosament s'esvaí per terres americanes. Encara molts recorden també el seu pas per l'Orfeó Mataroní.

Deixeble de Joan Tutó fou en Joaquim Sánchez, qui també s'allunyà de Mataró, viatjà a Xile i, segons sembla, ara es troba al nord d'Espanya.

Vicenç Badia i Santamaria